İSTANBUL ARAŞTIRMA ÇALIŞTAYLARI 2025

+10

mekân bellek
space memory
PERA

30 haziran/june-11 temmuz/july

özyeğin üniversitesi mimarlık ve tasarım fakültesi / ozu fad

"Mekân–Bellek–Pera" çalıştayı, kentin tüm katmanlarının deneyimlenmesi ve ifadesi yoluyla, yere dair saklı kalmış bileşenleri açığa çıkarmayı amaçlayan bir kent–kentli diyaloğu olarak tasarlanmıştır. Pera ve yakın çevresini odağına alan bu çalıştayın temel amacı, katılımcıların bölgede birikmiş ve katmanlaşmış yaşanmışlıklara hem mekânsal hem de duyumsal bir perspektiften yaklaşmalarını; belleğe ilişkin izleri ise özgün yöntemler aracılığıyla deneyimlemelerini ve ifade etmelerini sağlamaktır.

The "Space–Memory–Pera" workshop is conceived as a city–citizen dialogue that aims to reveal the hidden components of place through the experience and expression of the city's multiple layers. Focusing on Pera and its surroundings, the primary objective of the workshop is to encourage participants to engage with the accumulated and strained experiences of the area from both spatial and sensory perspectives, and to explore and express traces of memory through original and creative methods.

çalıştay yürütücüleri / workshop tutors : aslıhan ergin asal, ekin girgin

iletişim/contact: aslihanergin9@gmail.com

faculty of architecture & design

ÖZYEĞİN ÜNİVERSİTESİ

+10 İSTANBUL ARAŞTIRMA ÇALIŞTAYLARI 2025

Mekân Bellek Pera

30 Temmuz - 11 Ağustos 2025

Yürütücüler:

Aslıhan Ergin Asal, Ekin Girgin

Katılımcılar:

Dilşa Yılmaz
Duru Leman Dibekoğlu
Ebrar Niğdelioğlu
Ece Umar
Eda Çetin
Öykü Altın
Tuba Duru Yılmaz

İçindekiler

mekân bellek pera’nın ardından **4**

ön çalışmalar - saha gezileri - sunumlar **5**

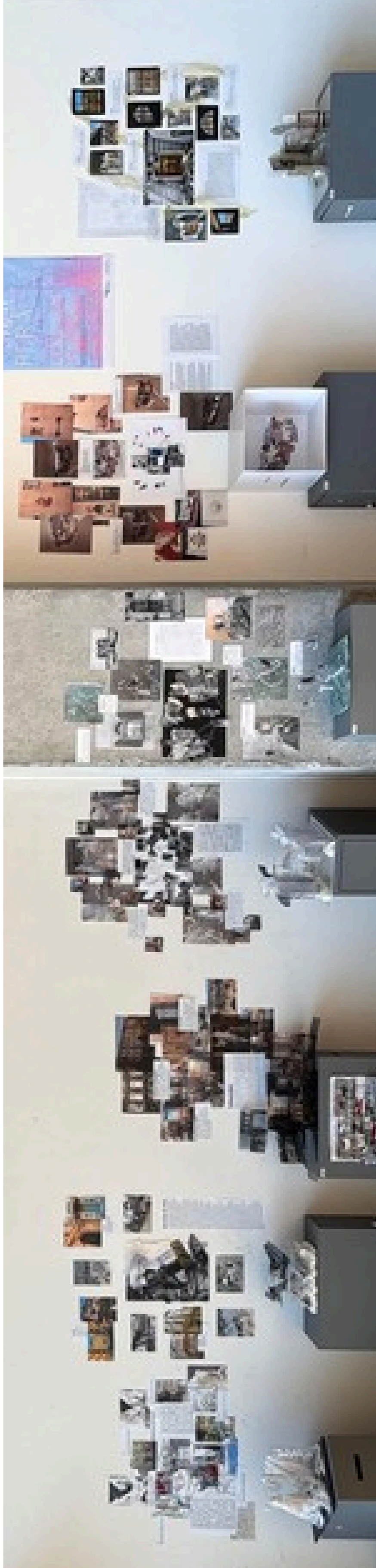
stüdyo çalışmaları - final üretimleri **10**

son söz -pera’nın keşfi **44**

mekân bellek pera’nın ardından

Özyeğin Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi’nin +10 İstanbul Araştırma Çalıştayları 2025 kapsamında gerçekleştirilen “ M E K Â N - B E L L E K - P E R A ” çalıştayı, kentin tüm katmanlarının deneyimlenmesi ve ifadesi yoluyla, yere dair saklı kalmış bileşenleri açığa çıkarmayı amaçlayan bir kent–kentli diyaloğu olarak tasarlanmıştır. Pera ve yakın çevresini odağa alan çalıştayın temel amacı, katılımcıların bu bölgede biriken ve katmanlaşan yaşanmışlıklara hem mekânsal hem de duyumsal bir perspektiften yaklaşmalarını; belleğe ilişkin izleri ise özgün yöntemler aracılığıyla deneyimlemelerini ve ifade etmelerini sağlamaktır. Tarih boyunca farklı kimliklerin, mekânların ve yaşamların farklı hikâyelerle şekillendirdiği bu bölge, bünyesine kattığı her katmanı hâlen görünür kılmaktadır. Her deneyimci için farklı anlamlar ve hikâyeler taşıyan bu katmanların bazıları zaman içinde silinmiş olsa da, bazıları günümüze dek ulaşmıştır. Bu durum, “bellek” kavramının mekân ve kent dokusu üzerinden okunmasında Pera’ya özgün bir önem kazandırmaktadır. Çalıştay sürecinde, Pera ve çevresi katılımcılar tarafından hem bireysel hem de kolektif bir perspektiflerle gözlemlenip deneyimlenmiş; ardından ise bu deneyimler doğrultusunda katılımcıların belleklerinde kalan Pera katmanlarının dekonstrüktif bir tavırla özgün yöntemler ile ifade ve temsil edilmesi ve çözülmeye açılıp yeni anlamlar üretilmesi gerçekleştirilmiştir. Her bir katılımcının belirli bir odak doğrultusunda gerçekleştirdiği bu süreç sonunda, bireysel bellek izlerinin kolektif bir temsili elde edilmiştir. Saha gezileri, atölye çalışmaları, literatür ve arşiv araştırmaları, sunumlar, tartışmalar ve okumalarla ile de çok yönlü bir şekilde desteklenen bu süreç ile, tasarım eğitiminin henüz başlangıç aşamasında olan katılımcıların, kenti “mekânsal katmanlar ve izler” aracılığıyla keşfetme, deneyimleme ve yorumlama becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamıştır.

Aslıhan Ergin Asal, Ekin Girgin

ön çalışmalar

saha gezileri

sunumlar

ön çalışmalar
saha gezileri
sunumlar

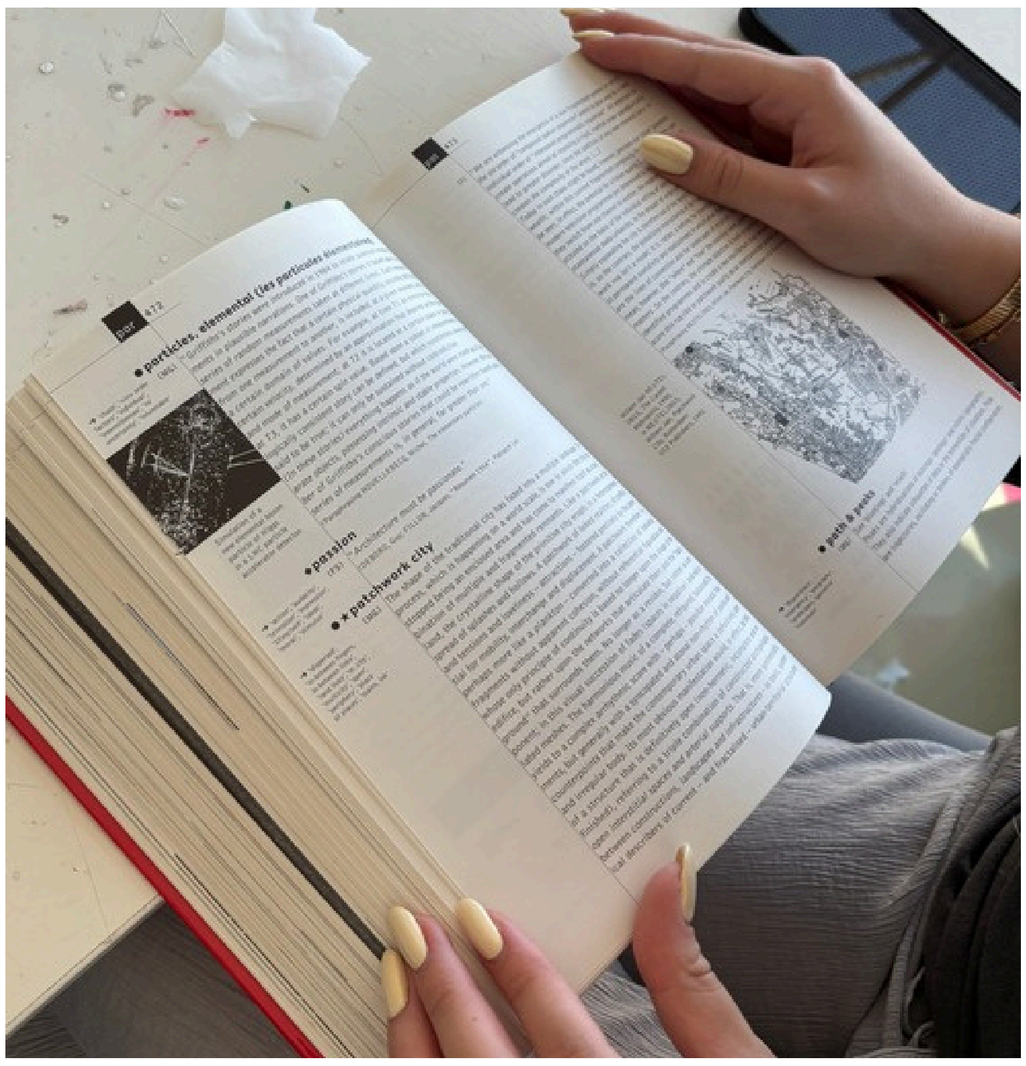
Mekân-Bellek-Pera Çalışatayı kapsamında katılımcı öğrenciler ile, Pera'yı deneyimlemeden önceki Pera algılarını anlamak için birer anket ve eskiz çalışması yapılmıştır. Böylelikle eskiz çalışması üzerinden her bir öğrenci ile Pera temsili üzerine tartışmalar yapılış, anket çalışmasının da eklenmesi ile Pera'yı anlatan kelimeler deşifre edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın devamında ise öğrencilerin araştırma alışkanlıklarını geliştirebilmek amacıyla Pera'yı anlatan-betimleyen araştırmalar yapılması istenerek her öğrencinin arşiv taraması sonunda bulgularını sunması ile bir tartışma ortamı yaratılmıştır. Öğrencilerin bellek-mekan-temsil kavramlarının henüz farkında olmadan, kendi alan deneyimlerini keşfetmelerini sağlamak için ise eskiz çalışması ve arşiv araştırması sonrası tüm günü kapsayan Beyoğlu-Pera bölgelerinin bireysel olarak eneyimlemesini amaçlayan bir saha gezisi düzenlenmiş ve her öğrencinin kendi Pera deneyiminin oluşmasına katkı sağlamıştır. Saha gezileri sonrası her öğrenciden sunumlar yaparak, yazılar yazarak, eskizler çizerek Pera'ya dair mekânsal katmanları, izleri ve kavramaları kendi özgün deneyimleri doğrultusunda ifade etmeleri istenmiştir. Çalıştay yürütücüleri tarafından bellek kavramı ve belleği oluşturan parametrelerin anlatımı ve arşiv araştırması yolu ile öğrencilere mekân-bellek üzerine destekleyici bilgiler aktarılmıştır. Mekân-bellek perspektifini pekiştirebilmek amacıyla ikinci bir saha gezisi düzenlenerek her öğrenciden kendi gezi deneyimini bu sefer öğrenilen bilgiler doğrultusunda deneyimlemeleri ve iki boyutlu-üç boyutlu temsiller ile çözümlemeleri istenmiştir.

Saha gezileri sırasında çalıştay katılımcıları ve yürütücüler ile Narmanlı Han.

2.19. Kuto Malikanesi
Kamondo Malikanesi'nin hemen yanında yer
alan ve onun tam aksine orijinalliği korun-
muş olan İstikbal Apartmanı, 19. yy'da Art
Nouveau tarzda inşa edilmiştir. İlk sakinleri
Erzi Varudis, Doktor Simeonidis ve Berber
Yannidis isimli üç Rum asıllı vatandaş olan İs-
tikbal Apartmanı'nın ilk yıllarında giriş katın-
daki dükkanı ise tütün tüccarı Aleksandros
Pasopulos işletmiştir.
Binaya adını veren Couteaux Ailesi'nin,
üçüncü Daire-i Belediye reislerinden Blak
Bey'in damadının ailesi olduğunu düşünüyo-
rum.
2.20. Olivo Pasajı ve
Rejans Restaurant
Olivo Pasajı ya da karşısında yazan ismiyle
Olivo Pasajı'nda 1900 yılında Olivieri Ailesi için
Olivo Khan, 1900 yılında Olivieri Ailesi için
inşa edilmiş apartman ve pasajdır. Pasajla
aynı estetik apartman ve bitişik bir binayı U şeklinde
Asansör ile birlikte bir binayı U şeklinde
Asansör ile birlikte bir binayı U şeklinde
Asansör ile birlikte

particles, elementar (les particules élementaires)
passion
patchwork city
path & pedestrian

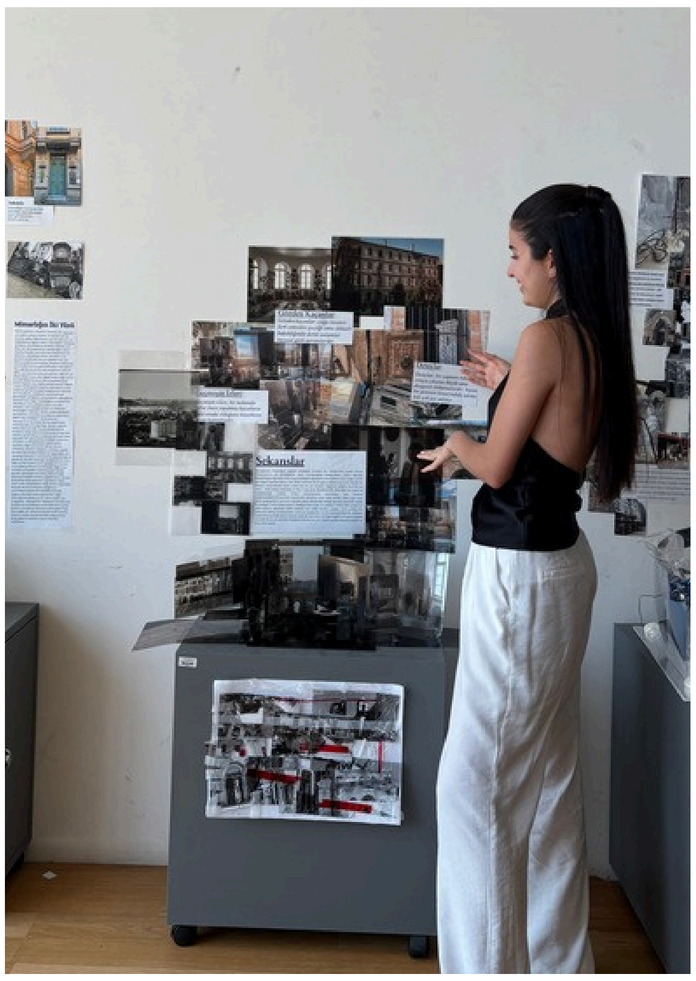

YAŞAM YOK
YAŞAM VAR

stüdyo çalışmaları
final üretimleri

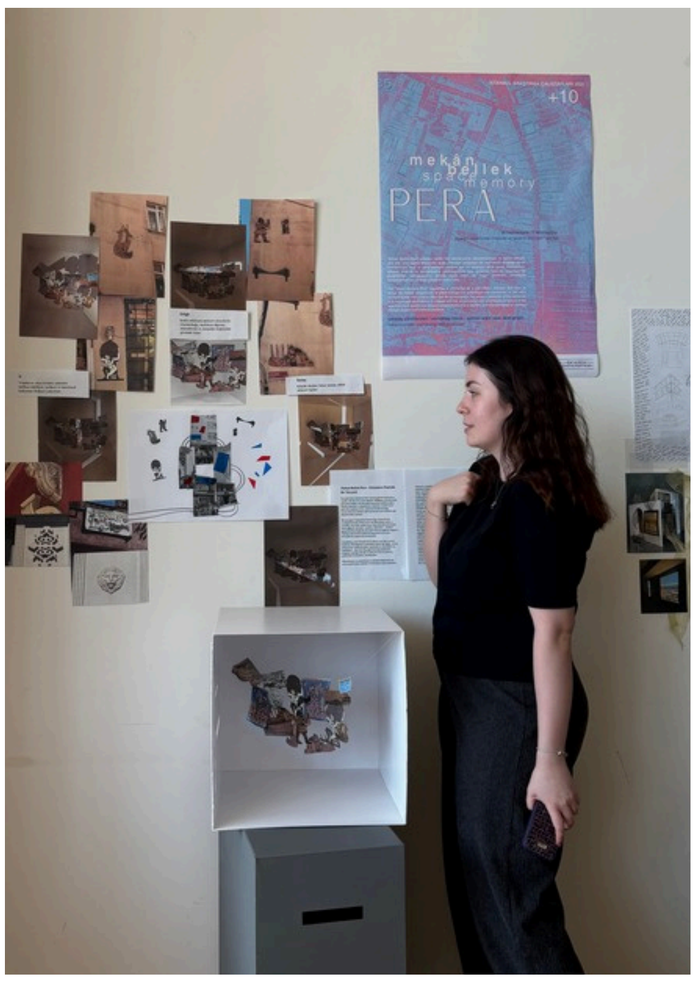

I.
yokuşlar hatırlar
dilşa yılmaz

II.
mimarlığın ikiyüzlülüğü
duru leman dibekoğlu

III.
ikonların bakışı
ebrar niğdelioğlu

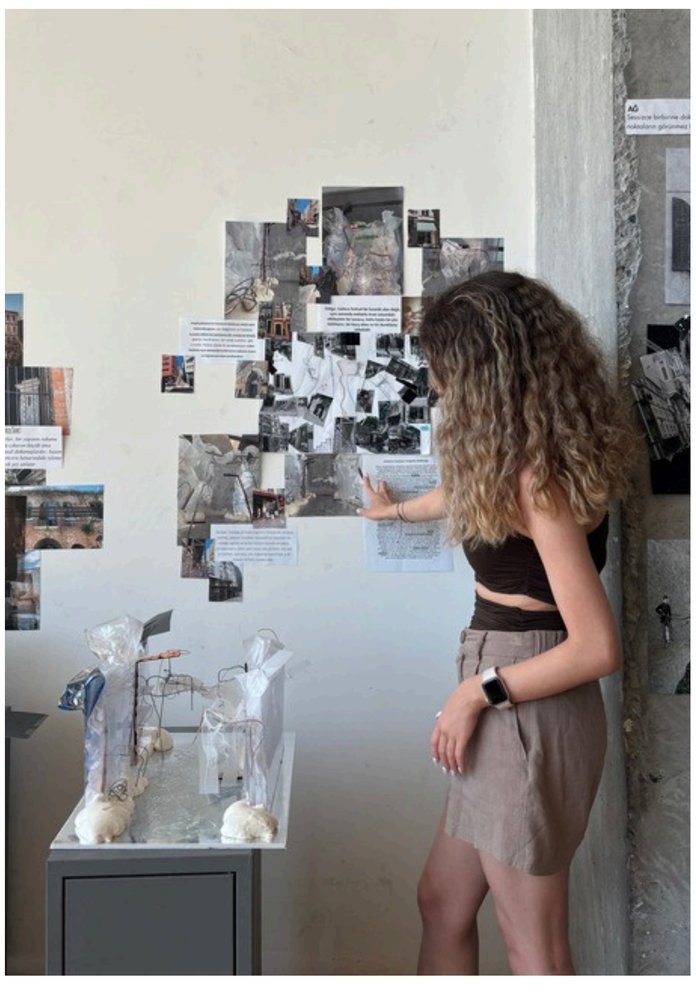
IV.
sarmaşık
ece umar

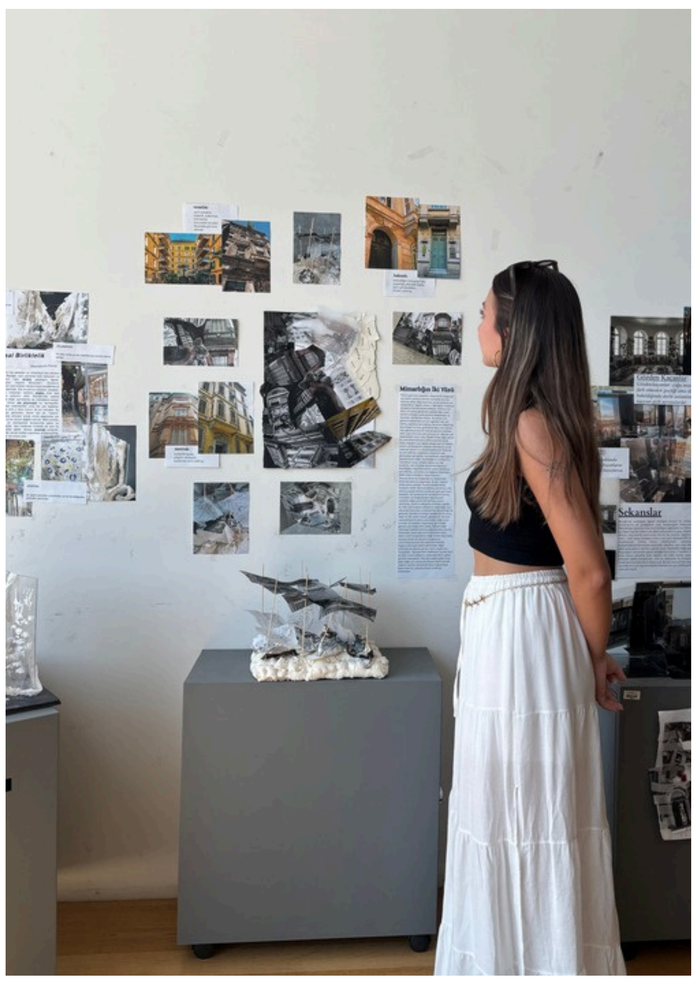
V.
metrohan'dan dışarıya
eda çetin

VI.
sokaklar cepheler
öykü altın

VII.
yetimhane sekansları
tuba duru yılmaz

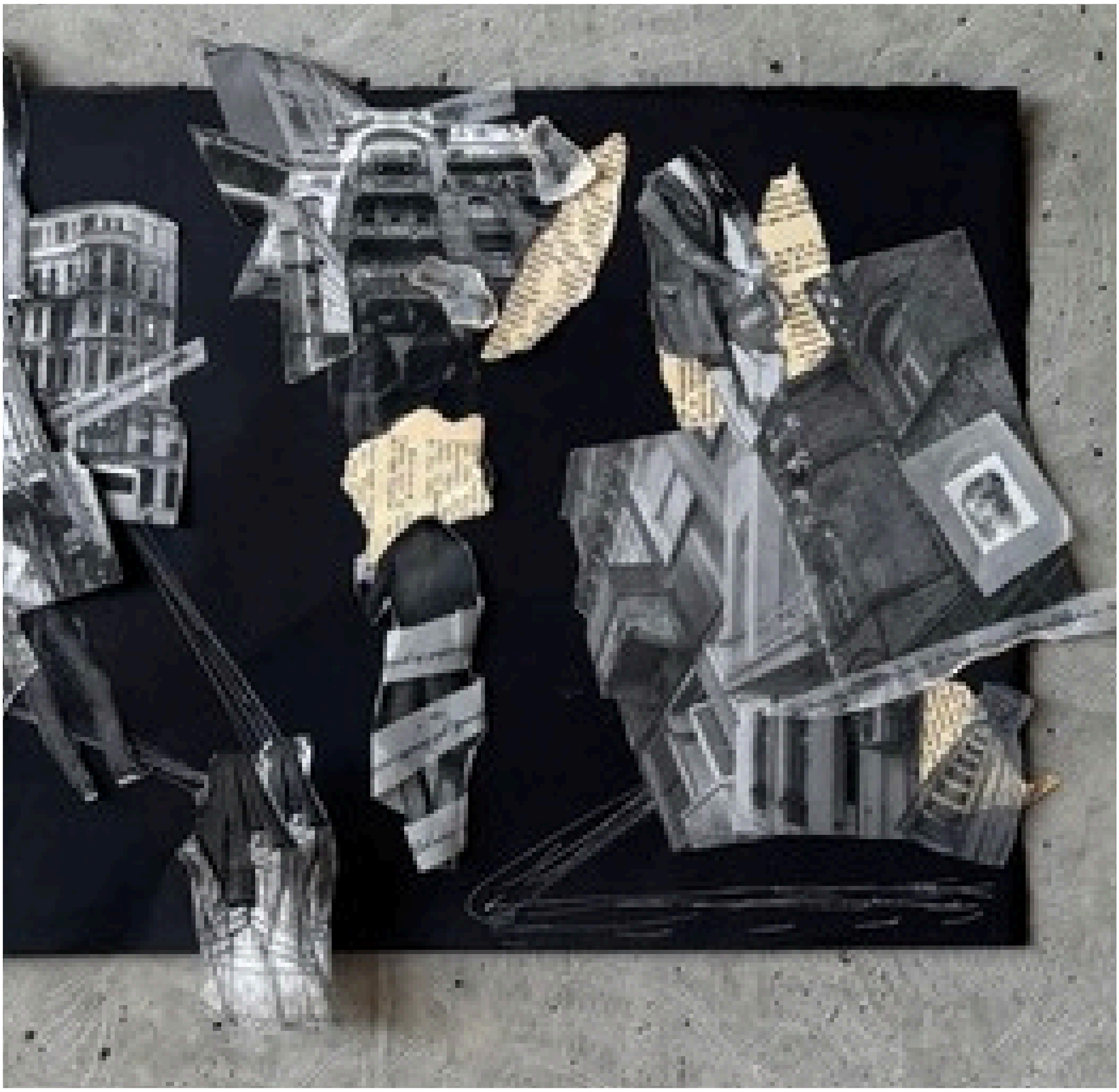
yokuşlar hatırlar

dilşa yılmaz

“Ama ortak olan bir şey vardır: Taşlar unutmaz. Yürüyen biri olursan, belki senin hikâyeni de hatırlarlar.

Beyoğlu’na gitmek üzere yola çıktığımızda güneş tam tepedeydi, rüzgâr bile sıcak esiyordu; sola dön dedi ama döndüğümüz anda karşıma çıkan Serdar-ı Ekrem Yokuşu’nun başı var, sonu yok gibiydi; çıkalım bakalım el mahkûm dedik. Taş döşeli, kıvrımlı, Galata’nın hafızası kadar eskiydi bu yokuş ve ben o taşların her birinde bir gölge gördüm sanki. Jean Botter’in binası önünde durduk; eskiden saraya bile elbiseler diken adamın atölyesiydi burası, şimdi vitrinin arkasında boşluk olsa da hâlâ bir iz, bir koku kalmış gibiydi. İçeri girince renk birikmiş duvarlarda Burhan Uygur’un çizgileriyle karşılaştım, figürler sis gibi sürükleniyor, ses gibi çiziliyordu, ama spiral merdiven... o beni geçmişin tam ortasında dondurdu, dayanamayıp dışarı çıktım. Sonra sokaklara karıştım tekrar, kendimi Pera Palas’a giden yolda buldum ve o anda öğrendim ki bu yokuşun sadece taşları değil, geçmişi de konuşur: Bir zamanlar burada yaşlı bir Rum kadını yaşarmış; kocasını savaşa göndermiş ama bir daha haber alamamış. Her sabah kapıyı aralık bırakır, “Dönerse bulsun” dermiş. Kapıyı kapatan olursa tekrar açarmış. Kadın yıllarca beklemiş, sonunda ölmüş; ama rivayet odur ki o kapı hâlâ kendi kendine açılıp kapanırmış. Yeni kiracılar, duvarcılar, meraklılar; kimse susturamamış o evin hafızasını. Ben de yokuşun sonuna varmadan bir an durup o kapıya bakar gibi oldum; sanki rüzgâr, hâlâ içeri birini çağırıyordu. Oradan inip Tophane’ye doğru yürürken ayaklarım hızlandı ama içime bir ağırlık çöktü. Yokuşun sonunda kırmızı bir çıkıntı, zemin altına inen alışılmadık bir kapı dikkatimi çekti; ruhu çalınmış binaların arasında canlı gibi duran bir kırmızılık -o anda öğrendim ki bu yokuş da kendi hikâyesini taşır: Bir kadın, iki adam; biri yeniçeri, biri liman işçisi. Kadını aynı anda sevmişler ama kadın karar verememiş. Adamlar birbirini öldürmüş, kadın da delirmiş. O günden sonra her gece yokuşun köşesindeki bir taşın önünde oturup ağlamaya başlamış. Gözyaşları taşa damlamış, taş o gözyaşlarını yutmuş; yıllar sonra bile her 3 Mayıs gecesi o taş kendi kendine ıslanır olmuş. Bugün o taş yerinde değil ama ben oradan geçerken duvarlarda bir nem hissediyorum, sanki hâlâ biri ağlamış da gitmiş gibi. Yoluma devam ederken balkonlarda dans eden çamaşırlar, çatılardan akan gölgeler bana şunu düşündürüyor: Bu şehirde sadece insanlar değil, binalar da ağlar. Ve ben, nefes nefese kalmışken, bir sonraki yokuşa varıyorum: Tomtom. Kıvrımlı taşları, sokağın gölgeli dönüşleri, rüzgârın kıyıdan dolandığı bir yokuş bu. Kırmızı çıkıntılı başka bir kapı, belki bir yeraltı hayatına açılıyor; ama daha çok geçmişin belleğine... Ve orada bana anlatılan başka bir hikâye geliyor aklıma: Tomtom Kaptan’ın konağında büyüyen bir İtalyan kızı ve her sabah karşılaştığı bir Osmanlı çırağı. Konuşmazlarmış ama her sabah yokuşun bir ucunda o, bir ucunda o göz göze gelirlermiş. Zamanla yokuş onların dili olmuş. Çırak bir sabah gelmemiş. Kız pencereye çıkmamış. Derler ki o günden beri sabahları yokuşun taşlarında bir gölge yürür, bir pencerede eski bir aşk bekler. Ben de o yokuşta yürürken taşlara daha dikkatli basıyorum; bir gölgeye çarpmaktan korkar gibi. Ve işte o an anlıyorum ki: Yokuşlar sadece iniş ve çıkış değil, bir zamanın içinde asılı kalmış duyguların topografyasıdır. Bazısı bekleyiştir, bazısı yas, bazısı sessiz bir aşktır. Ama ortak olan bir şey vardır: Taşlar unutmaz. Yürüyen biri olursan, belki senin hikâyeni de hatırlarlar.

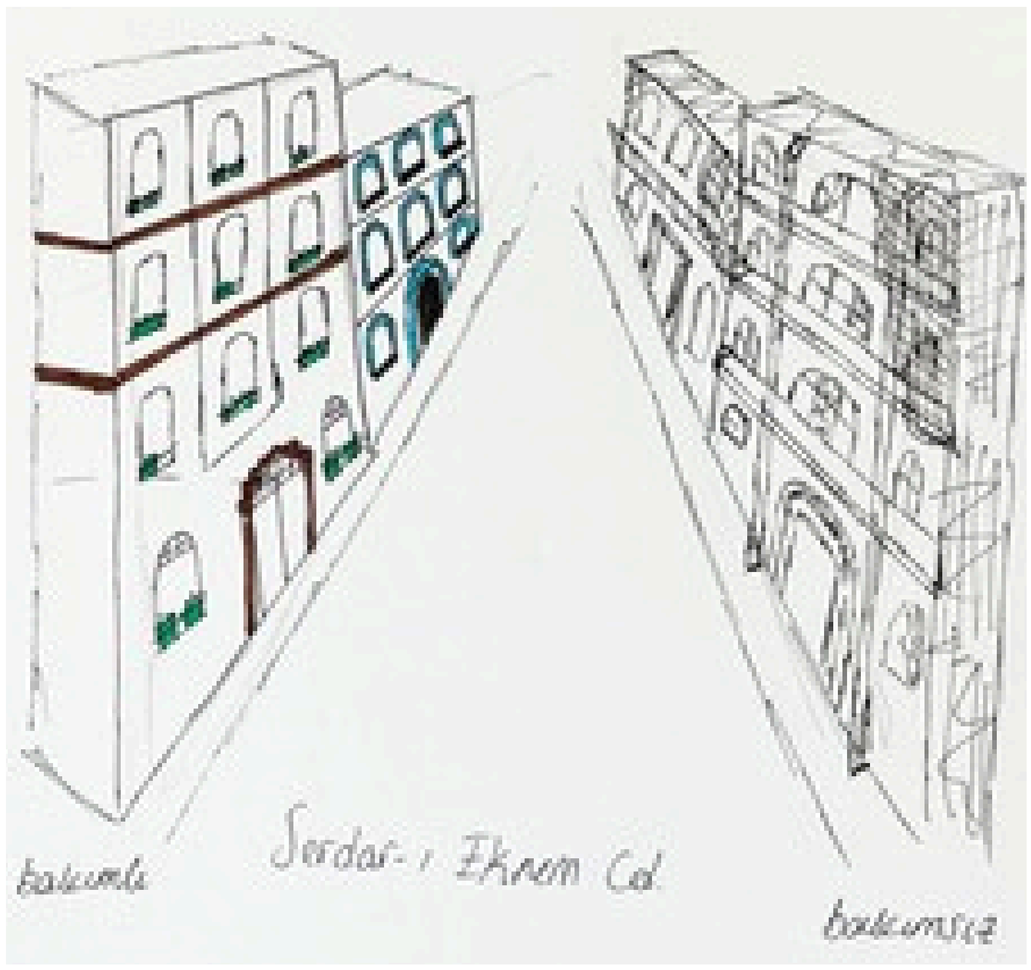
b**ağlam;** rüzgârı hissettiren ama görünmeyen pencere aralığı. **kopukluk;** bir cümlenin tam ortasında nefesin bitmesi. **parça;** bir bütünün yüreğinde eksik kalan, kendi ile yetinemeyen. **ağ;** sessizce birbirine dokunan noktaların görünmez buluşması. k**atman;** zamanın üst üste bıraktığı soluk izler.

Sessizce bekleme dakikası
Hareketlere görünmez bakışmalar
KOPUKLUK
Bir cümlenin tam
ortasında sebepsiz
kalmak
KAÇAK
KATMAN
PARÇA

m i m a r l ı ğ ı n i k i y ü z l ü l ü ğ ü

duru leman dibekoğlu

“Aslında mimarlığın kendisi bile ikiyüzlü değil mi? Bir yüzü ihtişam, gösteriş ve ‘koruma’ söylemleriyle ön plana çıkarılırken; diğer yüzü, tarihten ve hayattan koparılmış, görmezden gelinmiş, çürümeye terk edilmiş, hafızamızdan silinmeye mahkûm edilmiş.”

Pera’yı gezerken hepimizin dikkatini ilk etapta en çok çeken yerlerin bakımlı ve özenle restore edilmiş, adeta makyajlanmış, ışıl ışıl parlayan ve kalabalıkların ilgisini çeken o “berceste” mekânlar olduğunu fark etmemek imkânsız. Kimimiz için Pera, tam da bu gösterişli cephelerden, süslü merdivenlerden, aydınlatılmış sokaklardan ve davetkâr vitrinlerden ibaret. Ancak ben, bu gezilerimde kendimi sık sık o gözden ırak, atıl kalmış, kaderine terk edilmiş, duvarları dökülmüş, pencereleri kırılmış, grafitilerle dolu, kimi zaman çöp yığınlarıyla çevrili metruk yapıların önünde daha uzun süre dururken buluyorum. Beni en çok düşündüren ise şu oldu: Neden bizler çoğu zaman bu yıkık dökük binalara, köhne kapılara ya da sessiz köşelere aynı ilgiyle yaklaşmıyoruz? Neden onların da fotoğrafını çekmek istemiyoruz ya da çekerken kendimizi tuhaf hissediyoruz? Belki de bu terk edilmiş mekânların, kendi içimizde görmezden geldiğimiz, konuşmaktan çekindiğimiz, ‘gösterilmeye değer’ bulmadığımız taraflarımızı hatırlatıyor oluşu rahatsız ediyor bizi. Bu binaların, fark etmesek de aslında hepimize benzediğini; hepimizin zaman zaman kendimizi terk edilmiş, unutulmuş ve değersiz hissettiği o hâlleri dışa vurduğunu düşünüyorum. Pera’da ikinci kez dolaşırken bu düşünceler zihnimde daha da yoğunlaştı. Bu kez, restore edilip adeta yeniden ‘hayata döndürülmüş’ binalarla, kendi hâline bırakılmış, çürümeye terk edilmiş yapıları bilinçli olarak yan yana görmeye başladım. Bir yanda parlak renklerle boyanmış, turistlerin ve fotoğrafçıların ilgisini çeken cepheler; diğer yanda küf tutmuş, sıvaları dökülmüş, sessizce çöküşünü sürdüren yapılar. Bu ikilik, bana sadece fiziksel bir tezat değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir ikiyüzlülüğü de gösterdi. Aslında mimarlığın kendisi bile ikiyüzlü değil mi? Bir tarafı ihtişam, gösteriş ve ‘koruma’ söylemleriyle ön plana çıkarılırken; diğer yüzü, tarihten ve hayattan koparılmış, görmezden gelinen, çürümeye terk edilen, hafızamızdan silinmeye mahkûm edilmiş yapılarla dolu. İşte bu farkındalık, kolaj çalışmamı hazırlarken bana ilham verdi. Kolajımda bu ikiliği, birden fazla bakış açısıyla ve sert bir karşıtlık duygusuyla yansıtmaya çalıştım: Bir bölümde karanlık, boğucu, karmaşık ve kirli görüntüler; diğer bölümde ise bakımlı, ışıl ışıl, temiz ve göz alıcı fotoğraflar... Böylece hem mekânların kendisi hem de bizim onlara bakışımız arasındaki derin çelişki görünür hale geliyor. Böylece sadece göze hitap eden değil; aynı zamanda izleyeni kendi içindeki ‘metruk’ alanları da fark etmeye, sorgulamaya davet eden bir çalışma ortaya çıkarmayı hedefledim.

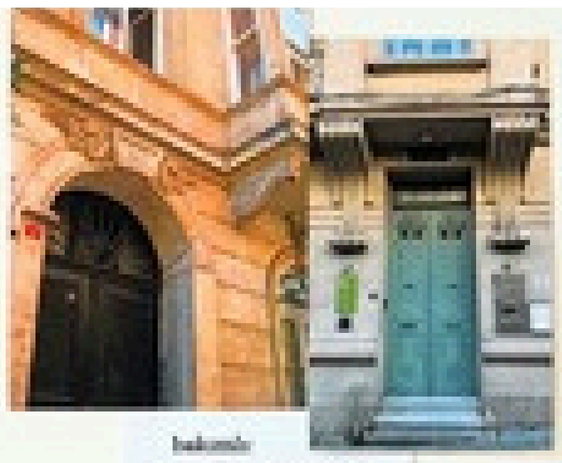
bakımlı; orijinalliğini koruyup hala yapıldığı yıllardaki kadar yeni gözükebilen, kirden arınmış. **metruk;** kullanılmayan, yaşam olmayan, kaderine terk edilmiş. **tezat;** aynı sokakta bakımlı, bakımsız; kirli,temiz; berceste ve atılın birarada görünür olması.

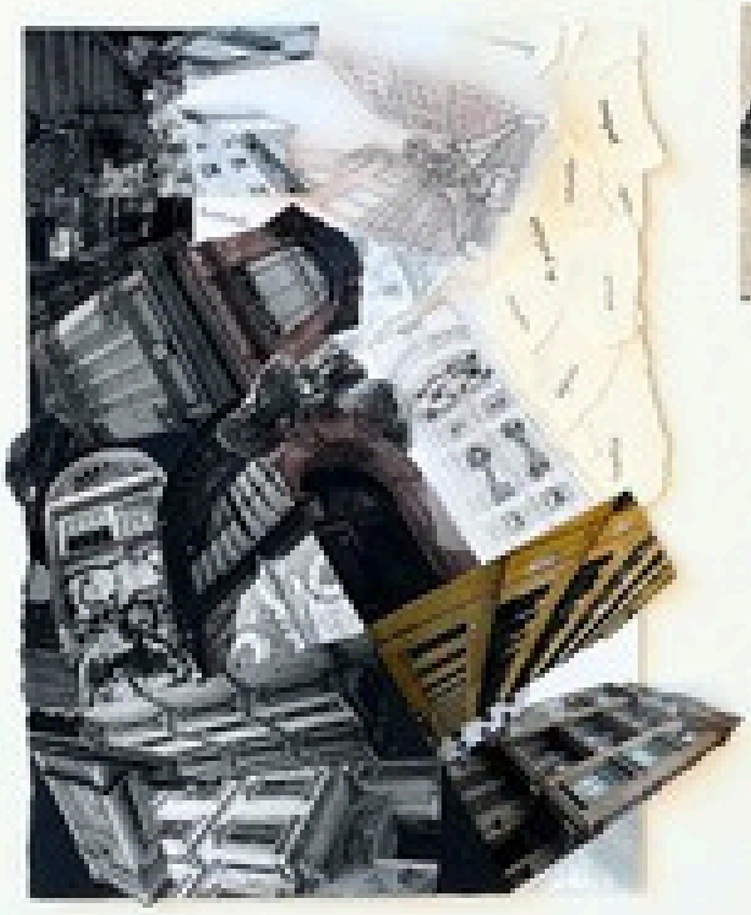

Kapılar
Kahvaltı
Sokaklar
Yemekler
Istanbul
Bakırköy

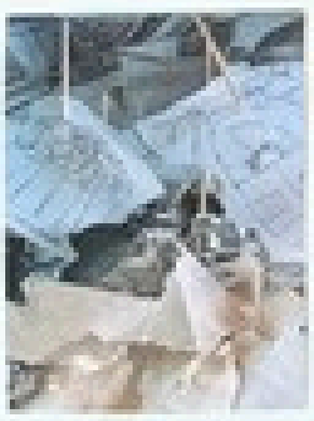

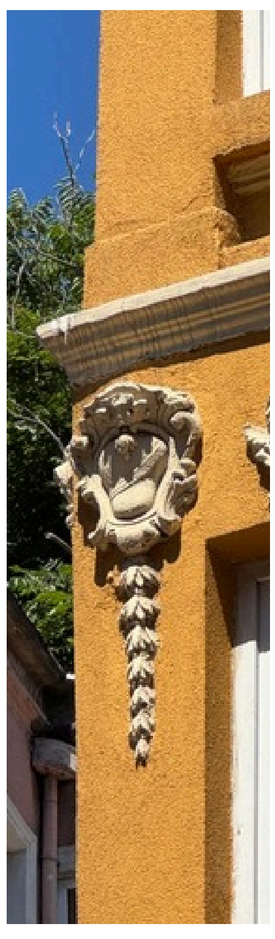

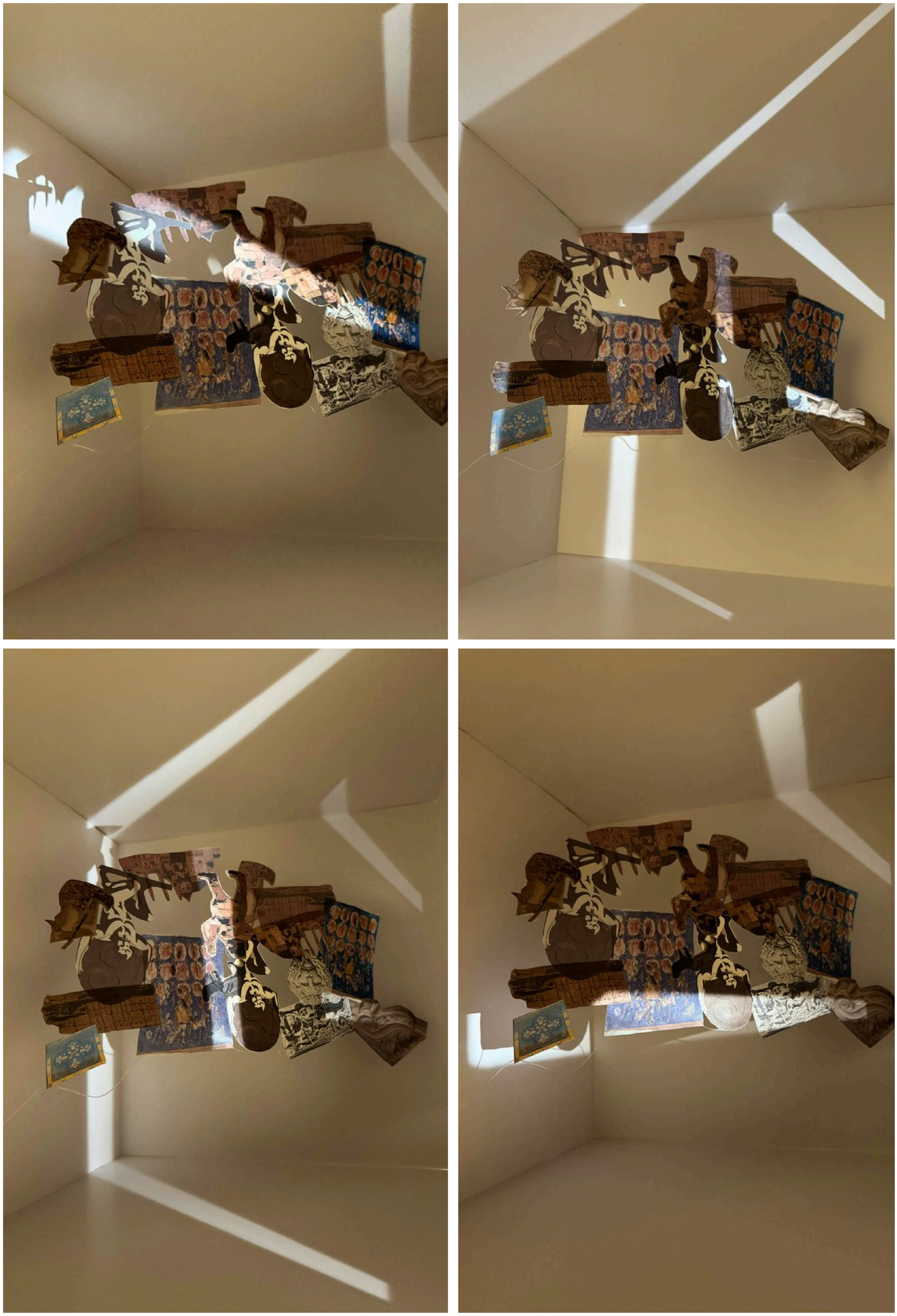
i k o n l a r ı n
b a k ı ş ı

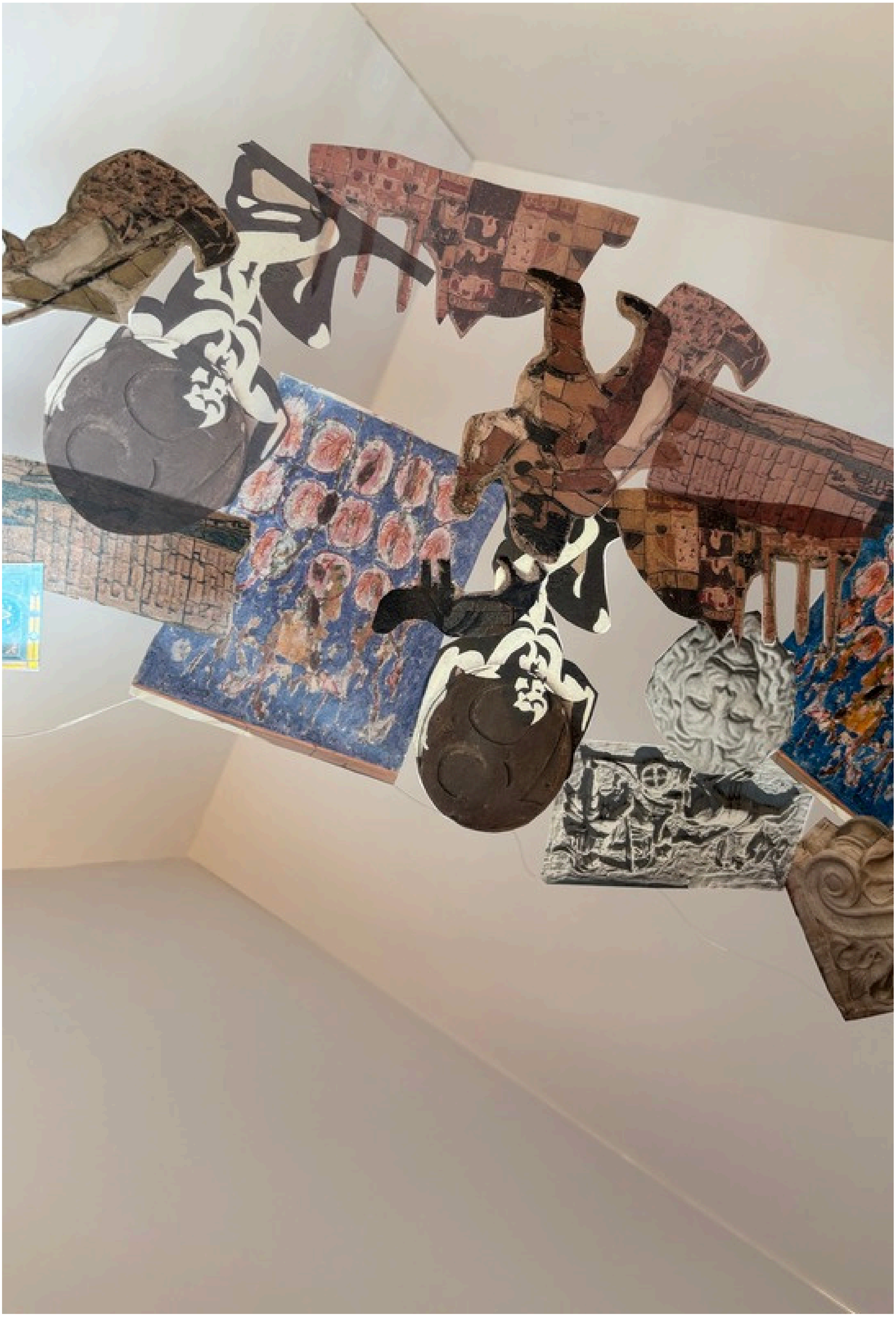
ebrar niğdelioğlu

“Her detay, ışıkla ve zamanla değişen bir anıya dönüşsün istedim. Çünkü bana göre, Beyoğlu da tam olarak böyle bir yer: Her köşesinde başka bir hikaye saklı, her adımında yeni bir detay gizli.”

Beyoğlu’nda yürürken her zaman gözüm detaylara takılır. Bu kez de farklı olmadı. Bildiğim sokaklardan geçerken daha çok önceden kaçırmış olabileceğim küçük detayları yakalamaya çalıştım. Çünkü bana göre bir yapının ruhu, onun herkesin baktığı yerlerindense dikkat eden gözlerin fark edebileceği köşelerinde saklıdır. İlk durağım Topçubaşı İsmail Ağa Çeşmesi’nin oradaki binaydı. Daha önce de dikkatimi çeken o motifler, bu sefer sanki bana hikayelerini anlatmak ister gibiydi. Develer, camiler, köprüler… Yoldan geçen birinin belki de hiç fark etmeyeceği bu imgeler, Türkiye’nin farklı kültürel katmanlarının ince detaylarını taşıyordu benim için. Yürüdükçe, her binada beni çeken yeni bir ayrıntı buldum. Bir kapının yanındaki minik bir figür, vitray pencereler, kabartmalar, cumbaların altındaki taş işçilikleri… Her biri Beyoğlu’nun geçmişinden bugüne taşıdığı izlerdi. Ve ben bu izleri yalnızca görmekle kalmadım, biriktirdim. Çalıştay boyunca da tüm bu biriktirdiğim izleri kendi bakış açımla görünür kılmaya çalıştım. Eskiz çalışmamda Beyoğlu’nun sokaklarındaki uçsuz bucaksız hikayeleri, anıları, izleri; incelenmeye açık koca bir boşluk olarak hayal ettim. Keşfedilmeye hazır, deneyimlemeye açık bir boşluk. Bu yapılarda dikkatimi çeken detay ve figürleri ise bu boşlukta, sanki benim gözümden bakılıyormuşcasına sergiledim. Maketimde ise binaların cephelerinden topladığım detayları bir araya getirip onları bir enstalasyon yaratıyormuşçasına kurguladım. Bulduğum detayları görünür kılmak istedim. Varolan farklı tarihsel katmanları, detayları anlatmaya çalıştım. Işık kullanarak gölgeler yarattım; böylece detayların farklı perspektiflerini de göstermeye çalıştım. Her farklı ışıkta, farklı bir bakış elde etmiş oldum. Farklı zamanlardaki farklı yansımalar, farklı anlamlar. Her detay, ışıkla ve zamanla değişen bir anıya dönüşsün istedim. Çünkü bana göre, Beyoğlu da tam olarak böyle bir yer: Her köşesinde başka bir hikaye saklı, her adımında yeni bir detay gizli.

iz; *yapıların yüzeylerinde zamanla biriken kültürel, tarihsel ve mekânsal hafızanın fiziksel yansıması.* ***detay;*** *küçük ölçekte fakat anlam yüklü mimari ögeler.* ***gölge;*** *ışıkla etkileşen mimari yüzeylerin oluşturduğu, mekânın algısını, atmosferini ve zamanla değişimini görünür kılar.*

mekân bellek
space memor
PERA

s a r m a ş ı k

ece umar

“Hazzopulo böyleydi işte, İstiklal’in kalabalığından sizi çekip gizli bahçesine davet ediyor ve akışına dâhil ediyor”

Beyoğlu’nda sadece insanlar değil, sarmaşıklar da mekânlarla birleşir. Birçok binayı ele geçirmiştir bu sarmaşıklar. Buldukları boşluklardan sızıp her yeri kaplarlar, böylece artık o bina onların da evi olmuştur. Bu sarmaşıklar benim için bir “canlılık” görüntüsü olmuştur ancak orada yaşayanlar için pek de iyi bir durum değildir aslında. Nem sıkıntısını, böcek ve sürüngenleri de beraberinde getirir bu sarmaşıklar. İşte mekânsal birliktelik de aynı bu sarmaşıklar gibidir. Komşu dinamiği zengindir, samimidir ancak birlikte yaşadıkça anlaşmazlıklar, kavgalar da ortaya çıkar. Hazzopulo’nun da bu birlikteliğin özel bir örneği olduğunu farkettim. Kendisine üç ayrı kapıdan ulaşılabilen, her kapısından farklı dünyalara açılan kapılardı bunlar. Bu pasaja İstiklal tarafından girdiğimde sıkışık, yan yana dükkanlar üzerime yığılmış gibi hissettim. Sanki o satıcılar, dükkanların üzerindeki binalar üstüme üstüme geliyordu. Merkezine ulaştığımda ise kendimi daha ferahlamış hissettim. Pasajın avlusu, beni sanki sarmalayıp ona doğru çekti ve ulaştığımda nefes aldığımı hissettim. Burada ilk dikkatimi çeken bina dükkanların üstündeki kırmızı bina oldu. Cephesindeki boyalar sökülmüş ancak hala ihtişamını kaybetmemiş, çevresindeki sarmaşıklarla bir harmoni oluşturmuş. Sarmaşıkları takip ettiğimde binanın altında saklı bir demir kapı olduğunu fark ettim. Bu kapı beni Terra Santa Kilisesi’ne götürüyordu. Ancak kapıyı zorladığımda onun kilitlenmiş olduğunu gördüm. O sapaktan çıkıp pasajın sonuna doğru yürürken yer döşemeleri dikkatimi çekti; bunlar çarpık, düzensiz yerleştirilen Podima taşlarıydı. Yer yer beton fazlalığı oluşturmuş, içinde de kırık nazar boncukları göze çarpıyordu. Döşemelerin izinden pasaj sonuna doğru Pera’ya çıktığımı anladım. Diğer tarafın aksine daha sakin karşıladı beni Pera.

avlu; *binanın cephe sayısını arttıran ve yaşayanların vakit geçirebileceği iç tarafındaki gizli bahçesi.* ***yığılım;*** *formların belirli bir düzende veya düzensiz biçimde üst üste veya yan yana birikerek oluşturduğu kütlesel bir etki.* ***ele geçirmek;*** *bir şeyi zorla ya da ustalıkla alıp kontrol altına almak.* ***sökülmek;*** *bir şeyin yerinden çıkarılması ya da kendiliğinden yerinden ayrılması.*

GRANDPERA
pera
kotmar
mikar

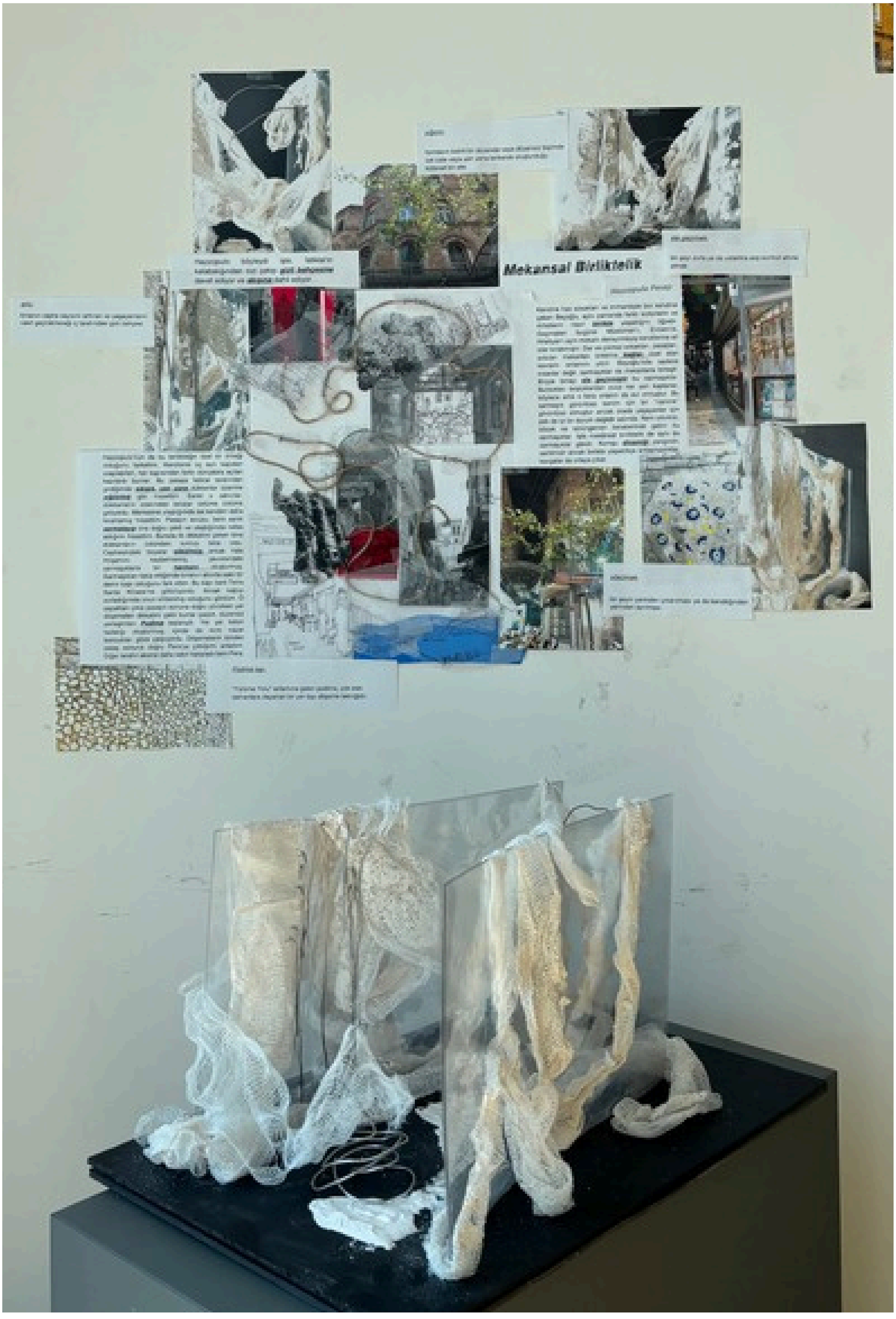

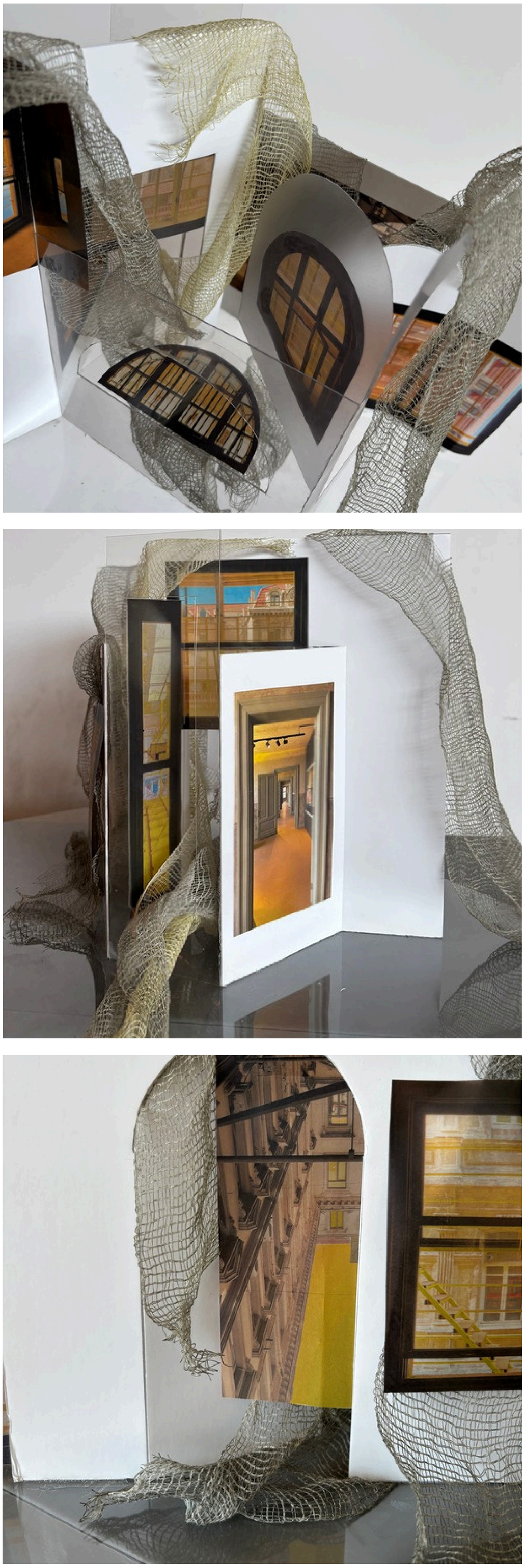

Albuk rek
Apartmanı
Pera
pitoresk
pilotis
Nevvarlı Han

hakep
pilotis

Mekansal Birliktelik

metrohan'dan dışarıya

eda çetin

"İçeri adım attığımda pencereler dört bir yana açılıyordu;
kimi uzak bir denize, kimi yıpranmış taşlara,
kimi artık hatırlanmayan bir zamana."

Bazen içeriden bakmak gerekir; kapalı gibi görünen bir pencerenin ardında sessizce akmaya devam eden zamanı fark edebilmek için. Metrohan'a ilk yaklaştığımda karşıma çıkan sarı demirler beni dışarıda bırakacak sandım. Oysa aralarından süzülen ışık, içeride hâlâ devam eden bir akışı gösteriyordu. İçeri adım attığımda pencereler dört bir yana açılıyordu; kimi uzak bir denize, kimi yıpranmış taşlara, kimi artık hatırlanmayan bir zamana. Binanın tam altından geçen Tünel, bu yolculuğun başka bir katmanını oluşturuyordu. Yerin altında sessizce süzülen vagonlar, her gün geçmişten bugüne, bugünden geçmişe insanları taşıyordu. Tünel'in bu zamansız hareketiyle Metrohan'ın sessiz duvarları arasında kurduğum bağ, belleğimde derin bir iz bıraktı. İşte tam burada zaman ve mekânın birbirine karıştığı bir kronotop oluşuyordu. Duran bir binanın içinde akıp giden hikâyeler, değişen manzaralar ve hiç bitmeyen bir bekleyiş vardı. Ben içerideydim ama dışarısı sürekli dönüşüyordu. Baktıkça görüntüler birbirinin ardına saklanıyor, yeniden ortaya çıkıyordu. Hiçbir şey tam anlamıyla gösterilmiyor, her şey biraz biraz sezdiriliyordu. Etrafımı saran demirler bakışımı sınırlıyor; neyi ne kadar göreceğime onlar karar veriyor gibiydi. Ama ne kadar kapatmaya çalışsalar da pencerelerin ardındaki İstanbul, kendini göstermeye devam ediyordu. Metrohan'ın pencerelerinden baktığımda İstanbul, farklı zamanlardan göz kırpıyordu bana. O anlarda nerede durduğumu değil, zamanın ve mekânın nasıl iç içe geçtiğini düşündüm. Belki de mesele içeride olmak ya da dışarıda kalmak değil; zaman-mekân içinde kaybolmayı göze alıp bakmayı sürdürebilmekti.

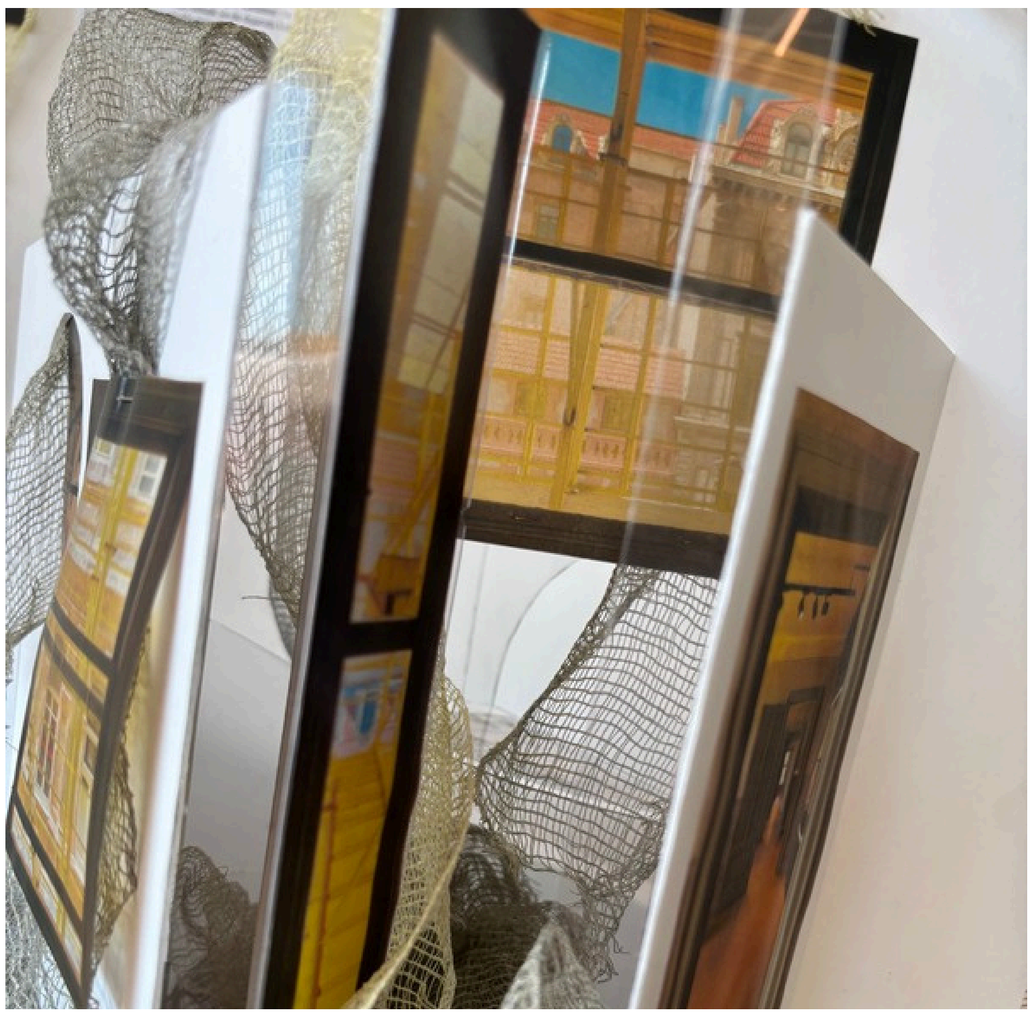
kronotop; *zamanla mekânın birbirine karıştığı an. Duran binanın içinde akıp giden hikâye.* ***akış: g****örmesen de süren hareket. Zamanın, ışığın ve insanların durmadan ilerleyişi.* ***katman;*** *üst üste binmiş zaman, mekân ve anlam. Her bakışta başka bir yüzünü gösteren yapı.* ***geçirgen;*** *tam kapatmayan, tam da açmayan sınır. Işığın, bakışın ve hikâyenin sızabildiği yüzey.* ***iskele;*** *binanın geçmişiyle bugünü arasında kurulan geçici bir köprü. örten ama koruyan, saklarken varlığını daha çok hissettiren katman.*

s o k a k l a r
c e p h e l e r

öykü altın

“İçeri adım attığımda pencereler dört bir yana açılıyordu;
kimi uzak bir denize, kimi yıpranmış taşlara,
kimi artık hatırlanmayan bir zamana.”

Pera’yı deneyimlemek; sokaklarla cepheler, kapılar ve yürüyen adımların ritmi arasındaki ilişkide gizlidir. Yaşadıklarımız sadece yüzeyde değil, detaylarda ve içimizdedir. Pera’yı deneyimlemek kolay değildir; yüzeyde engeller ve ardı ardına gelen merdivenler karşımıza çıkar. Ancak tüm zorluklara rağmen yürümeye devam ederseniz, yalnızca şehri değil, kendinizden parçaları da örebilirsiniz. Pera’da kalabalık öylesine yoğundur ki, insan kendini o hengâmenin içinde bulur; ister istemez başkalarının eylemlerine kapılır. Sürekli süren restorasyonlar nedeniyle neredeyse her köşede inşaat iskeleleri vardır. Bu yapılar yalnızca binayı değil, insanların yönelimlerini de şekillendirir. Sıcak mevsimlerde insanlar, yolun güneşli tarafı yerine tente altındaki iskelelerin gölgesine yönelir. Başta sadece tadilat için kurulmuş gibi görünen bu yapılar, farkında olmadan serinlik ve kaçış sunar. Cephelerdeki cumbalar ve tenteler yola gölge düşürür. Özellikle ara sokaklarda kafe alanı kısıtlıdır; bu yüzden işletmeler, dışarıda küçük masa ve sandalyelerle alan yaratır. Gürültülü ortamlardan uzaklaşmak isteyenler için, önlerine ağaçlar ve çalılar koyarak sakin, gizli bahçeler oluştururlar. Bu alanlar kalabalıktan kaçanları çeker. Sokaklardaki kapılar ise insanların durduğu, geçtiği ya da sadece göz ucuyla baktığı en canlı unsurlardandır. Giriş ya da çıkış noktası olsalar da her zaman bir hareketin simgesidirler. Binaya girmeseniz bile kapı sizi kendine çeker. Tüm bu detaylar birleştiğinde, sokakların yalnızca geçilen değil; durulan, yön değiştirilen ve düşünmeye iten mekânlar olduğu anlaşılır. Sokaklarla kurulan bu görünmez ilişki, yalnızca fiziksel değil, davranışsal yönelimleri de etkiler. Gölgeye yönelmek, çıkıntı altında durmak, vitrin karşısında yavaşlamak — hepsi bu etkileşimin parçasıdır. Bu yüzden, Pera’da yürümek sadece bir yere varmak değil; sokakla cephe, insanla yapı arasında kurulan sürekli bir etkileşime katılmaktır.

gölge; *sadece fiziksel bir karanlık alan değil; aynı zamanda mekânla insan arasındaki etkileşimin bir sonucu, hatta bazen bir yön belirleyici, bir kaçış alanı ve bir duraklama sebebidir.* ***durağan;*** *binalar, kapılar, sokaklar ve cepheler durağan nesnelerdir; yer değiştirmez, konuşmazlar, ama insanlarla kurdukları ilişki sayesinde anlam kazanır, davranışlara yön verir.* ***devinim;*** *durağan görünen kapıların önünde bir anlığına durmak, gölgeye yönelmek, kalabalıktan kaçarken bir sokağa sapmak ya da bir vitrinin önünde adımlarını yavaşlatmaktır, şehir sabit durur gibi görünür, ama ben yürüdükçe, baktıkça, yön değiştirip hissettikçe, o da benimle birlikte hareket eder.* ***engel;*** *yalnızca bir hareketi durduran değil; aynı zamanda geçişi, yön değişimini ve mekânla kurulan etkileşimi belirleyen bir mekânsal öğedir.*

yetimhane sekansları

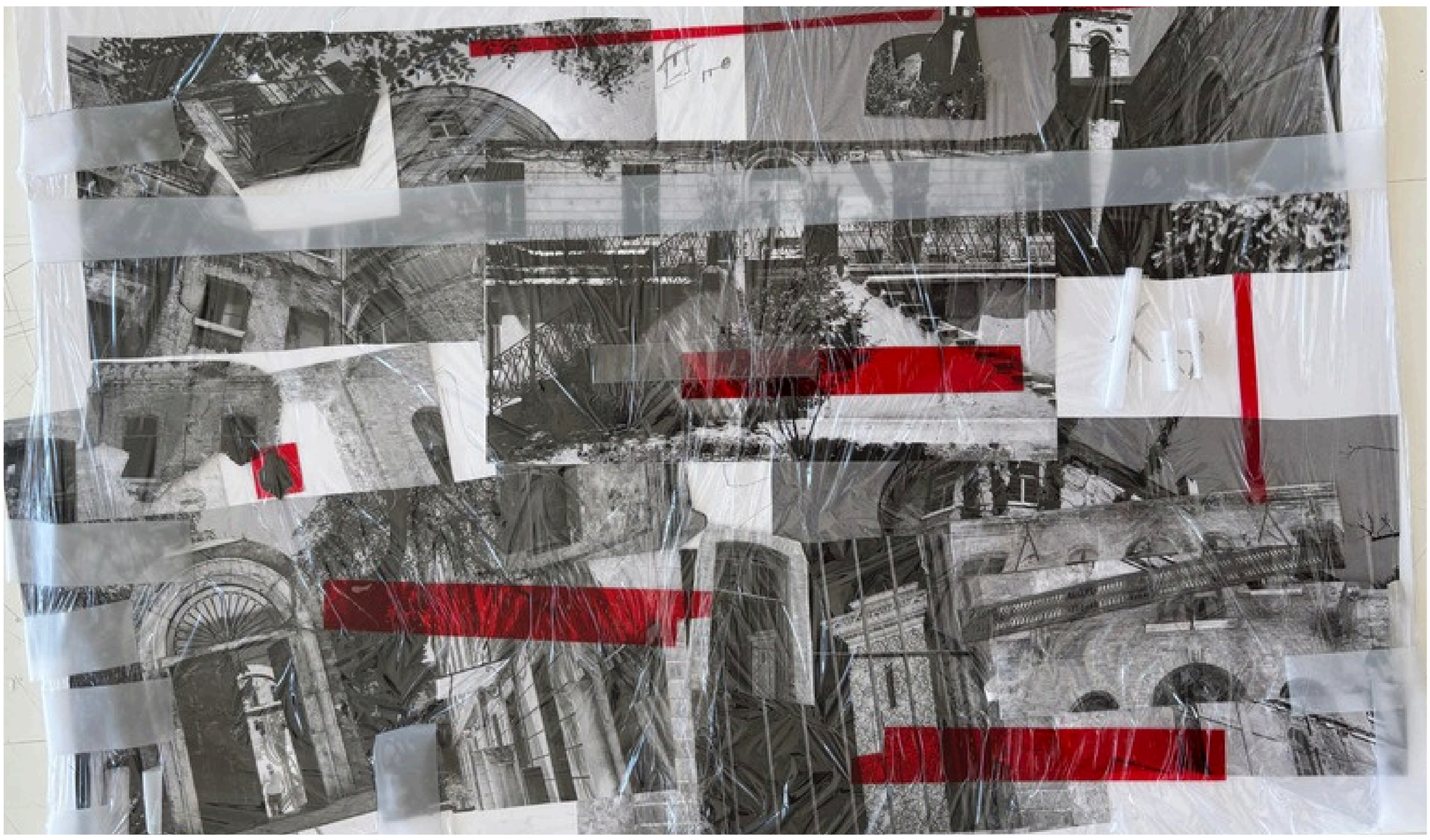
tuba duru yılmaz

“Pencerelerin kenarındaki işlemlere uzun uzun baktım. Belki çoğu insan sadece geçip gidiyor, ama ben o gözden kaçan detaylardaki emeği, geçmişi, hatta belki küçük bir çocuğun o pencereden dışarıyı izlediğini hayal ettim.”

Beyoğlu’nun kalabalığına rağmen sessizliğini koruyan bir sokakta, Saint Joseph Fransız Yetimhanesi’ni ilk gördüğümde neyle karşılaşacağımı bilmiyordum. Sadece dışarıdan bakılabildiğini öğrenince biraz hayal kırıklığına uğramıştım ama bahçeye adım attığım an her şey değişti. Dışarıdan bakınca asla dikkat çekmeyecek bir girişe sahipken içerisi büyülü bir dünyaya açılıyordu. Hiç kimse yoktu ama her şey oradaydı. Ağaçların gölgesi, taş yollar, kuş sesleri… Sanki zaman durmuştu ve ben o anın içine düşmüştüm. İlk hissettiğim şey, garip bir büyülenmeydi. Gözüm binaya takıldı, duvarlar yıpranmıştı ama ruhlarını kaybetmemişlerdi. Pencerelerin kenarındaki işlemlere uzun uzun baktım. Belki çoğu insan sadece geçip gidiyor, ama ben o gözden kaçan detaylardaki emeği, geçmişi, hatta belki küçük bir çocuğun o pencereden dışarıyı izlediğini hayal ettim. O camların ardında hâlâ içeriden bir şeyler bakıyor gibiydi (ne kadar ürpertici olsa da) bir sandalye gölgesi, yarısı yırtılmış bir perde, terk edilmiş kartonpiyerler… Çok şey anlatıyordu, hiç konuşmadan. Bahçede yürürken içimde hem hayranlık hem de hüzün vardı. Bu yapı sadece bir bina değildi. İçeri girememiştim ama belki de en çok dışarıdan bakarken hissettim her şeyi. Çünkü gözden kaçanlar genelde en derin izleri taşırlar.

geçmişin izleri; *geçmişin izleri, bir mekânda yıllar önce yaşanmış hayatların hâlâ orada olduğunu hissettiren sessiz hatıralardır.* ***gözden kaçanlar;*** *gözden kaçanlar, çoğu insanın fark etmeden geçtiği ama dikkatli bakıldığında derin anlamlar taşıyan gizli ayrıntılardır.*

Mimarlığın İki Yüzü
Gözden Kaçanlar:
Gözdenkaçanlar, çoğu insanın fark etmeden geçtiği ama dikkatli bakıldığında derin anlamlar taşıyan gizli ayrıntılardır
Geçmişin İzleri:
Geçmişin izleri, bir mekânda yıllar önce yaşanmış hayatların hâlâ orada olduğuna hissettiren sessiz hatıralardır
Detaylar:
Detaylar, bir yapının ruhunu ortaya çıkaran küçük ama dikkatsizce dokunuşlardır. Bazen bir pencere kenarındaki çatlak bile çok şey anlatır.
Sekanslar

Sunumlar sonrası ekip fotoğrafı; Doç.Dr. Uğur Yasin Asal, 4. sınıf öğrencileri: Beyza Nur Uğurlu, Ceyda Naz Kılıç, çalıştay katılımcıları ve yürütücüler ile.

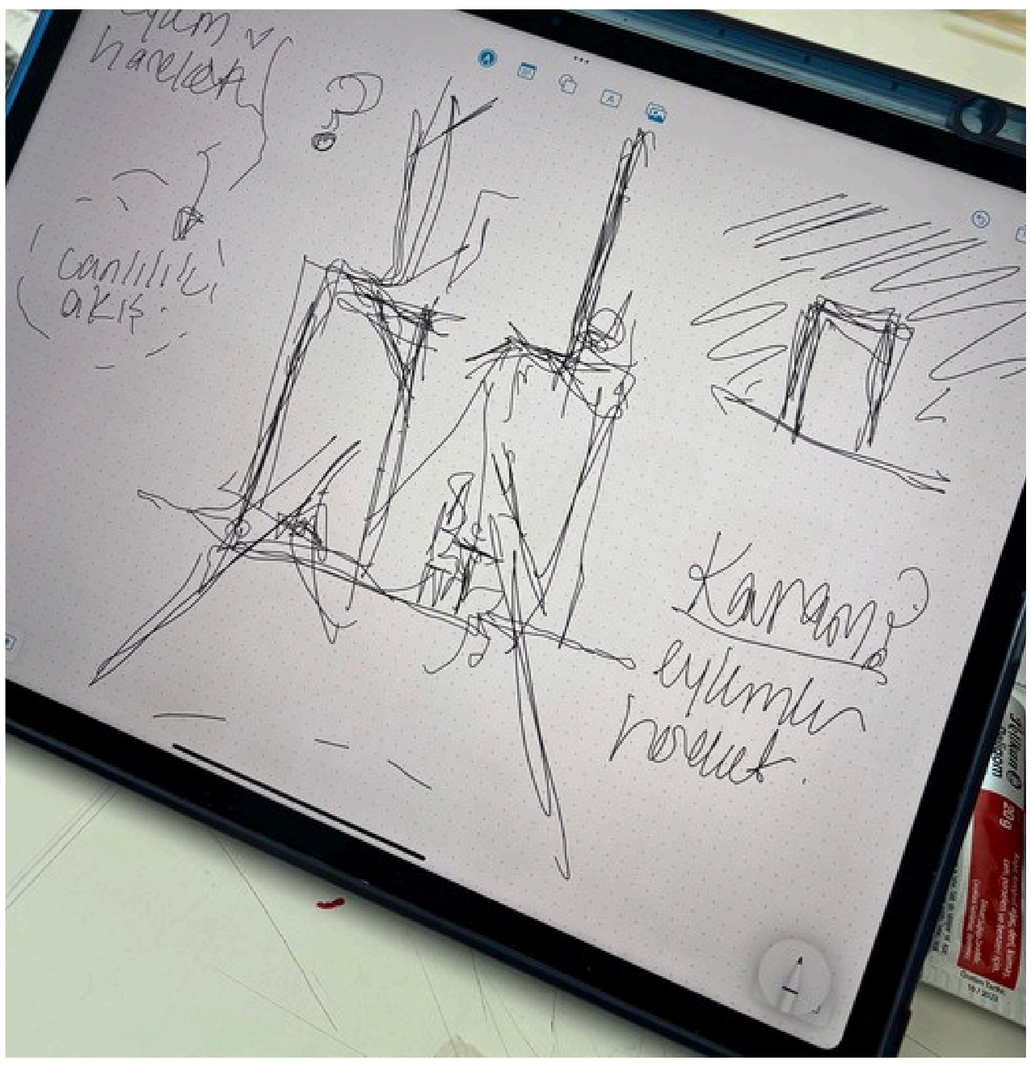

Prof. Dr. Hülya Turgut sunumlar sırasında yorumlarını yaparken.

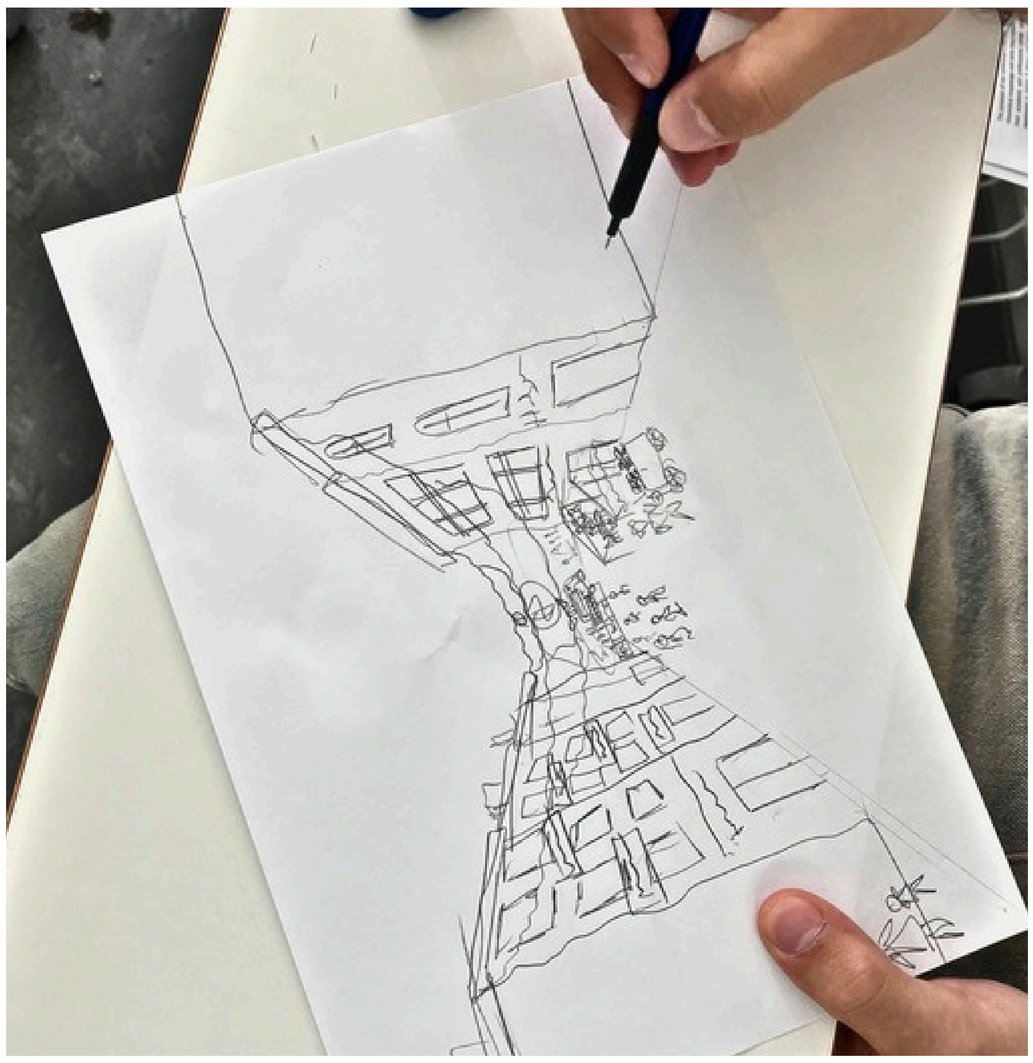

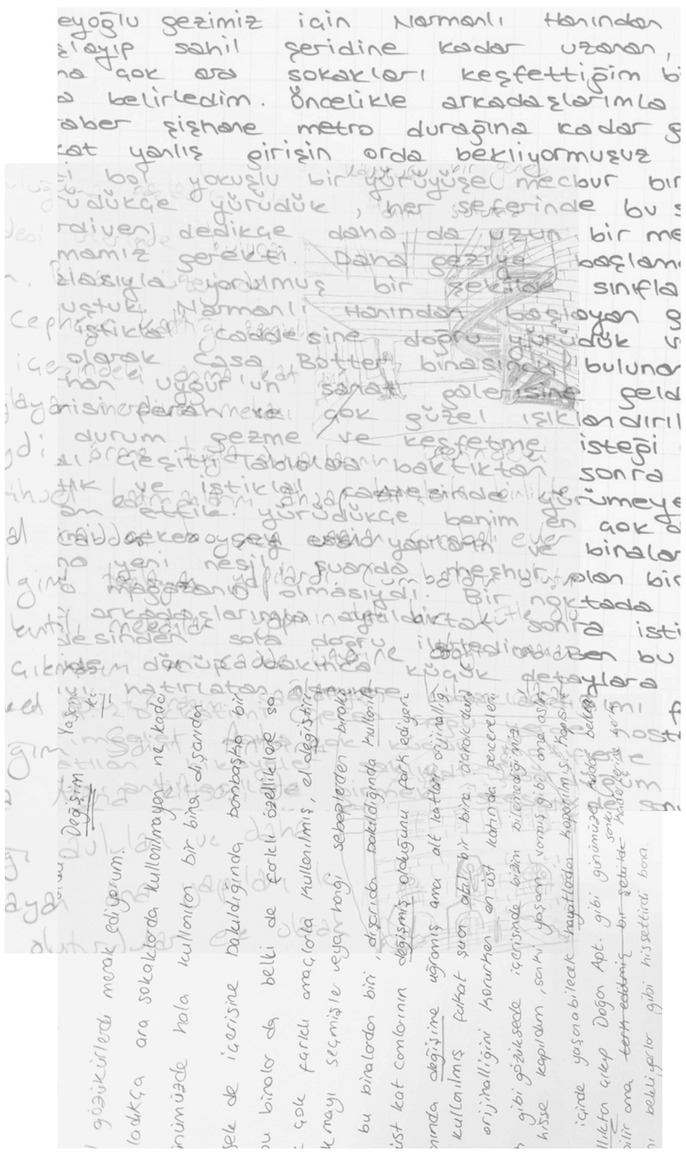

sonsöz

pera'nın keşfi

sonsöz - pera‘nın keşfi

Mekân–Bellek–Pera Çalıştayı, bir kent-kentli pratiği olarak belleği oluşturan parametrelerin — yaşantı, hafıza mekânları ve kişisel/ortak hikâyeler — dekonstrüktif bir yaklaşımla çözümlendiği ve yeniden üretildiği çok katmanlı bir araştırma çalıştayıdır. İstanbul’u deneyimleme, araştırma, çözümleme ve yorumlama üzerine 1. sınıf Mimarlık Bölümü öğrencilerinin yetkinliklerini geliştirmeyi amaçlayan bu deneyim; iki ve üç boyutlu temsiller, hikâye üretimleri, anahtar kelime oluşturma ve tanımlama süreçleri ile arşiv taramalarını içeren bir dizi atölye çalışmasını kapsamaktadır. Öğrenciler 10 gün süren yoğun çalışmalar sonunda bireysel ve kolektif olarak ürettikleri ve özünde Pera deneyimlerini aktardıkları kolajlar, kavramlar, hikayeler, bellek kartları, anahtar kelimeler ve üç boyutlu eskiz maket temsilleri ile kendilerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin mimarlık-mekân-bellek perspektifini geliştirmeyi amaçlayan bu çalıştayda öğrencilerin ürettikleri hikayelerde, kavramlarda, anahtar kelimelerinde ve sözlü anlatımlarında Pera’yı temsil ederken kullandıkları tüm kelimeler bir araya getirilmiş ve en çok geçen kelimeler sistematik bir şekilde tanımlanarak çalıştayın bireysel üretimlerine ek, kolektif bir çıktısını yansıtan kelime bulutu üretilmiştir. En çok kullanılan kelimelere bakıldığında bellek, katman, detay, geçmiş, mekân-insan, avlu, iz, hafıza, aşk, zaman, kalabalık, yaşayan, ışık, sokak, pencere, duvar, restore kelimelerinin geçtiği ortaya çıkmıştır.

